

**МАКТАБГАЧА ТАЛИМ МУАССАСАТАШКИЛОТЛАРИДА
МАНАВИЯТ САБОҚЛАРИ МАШҒУЛОТЛАРИНИ ТАШКИЛ
ЭТИШНИНГ ЎЗИГА ХОС ЖИХАТЛАРИ**

DOI: <https://doi.org/10.53885/edinres.2021.65.94.038>

*Абдукодирова Назира Холикназарова,
Жиззах давлат педагогика институти ўқитувчиси*

Мақолада мактабгача талим муассасаташкилотларида манавият сабоқлари машғулотларини ташкил этишнинг ўзига хос жиҳатлари ҳақида фикр юритилган. Шунингдек, муаллиф мактабгача таълим ёшдаги болаларида маънавий маданиятни шакллантириш имкониятларини айтиб ўтган.

Калит сўзлар. Манавият, машғулотларини ташкил этиш, самара, боғлиқ, тарбиявий тадбирлар, маданият.

**ОСОБЕННОСТИ ОРГАНИЗАЦИИ ЗАНЯТИЙ УРОКАМИ
ДУХОВНОСТИ В ДОШКОЛЬНЫХ ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫХ
УЧРЕЖДЕНИЯХ**

*Абдукодирова Назира Холикназарова,
преподаватель Джиззакского государственного педагогического
института*

Статья дает представление об особенностях организации занятий уроками духовности в дошкольных образовательных учреждениях. Автор также упомянул о возможностях формирования духовной культуры у детей дошкольного возраста.

Ключевые слова. духовность, организация занятий, сопутствующие, образовательная деятельность, культура.

**FEATURES OF THE ORGANIZATION OF CLASSES IN
SPIRITUALITY LESSONS IN PRESCHOOL EDUCATIONAL
INSTITUTIONS**

*Abdukodirova Nazira Kholiknazarova,
teacher of the Jizzakh State Pedagogical Institute*

The article gives an idea of the peculiarities of the organization of classes in spirituality lessons in preschool educational institutions. The author also mentioned the possibilities of forming spiritual culture in preschool children.

Key words. spirituality, organization of classes, related, educational activities, culture.

Замонавий ҳаётни бугун илм-маърифат ва таълимнинг тараққиётисиз тасаввур этиб бўлмайдди, инсоният фан ўқи атрофида айланаётгандек гўё. Жаҳоннинг етакчи давлатларида таълимни ривожлантириш биринчи галдаги вазифа сифатида белгиланиши ҳам бежиз эмас. Негаки, мамлакатнинг келгуси равнақи айнан шу соҳада қўлга киритган ютуқлари билан чамбарчас боғлиқдир.

Дунёда кечаётган бугунги глобаллашув жараёни ҳар бир давлатдан халқаро майдонда ўз ўрнига эга бўлиши учун, аввало, унинг барқарор

ривожланиши бирламчи омил эканини талаб қилмоқда. Бунда юксак тараққий этган давлатларнинг асосий устунлиги бевосита таълим тизимининг самарадорлиги ҳамда шахсни ривожлантириш бўйича яратилган мавжуд ички имкониятларга боғлиқ.

Юртимизда ёш авлоднинг ақлан етук ва маънан баркамол бўлиб улғайишини таъминлаш мақсадида таълим тизимида юқори сифатга эришиш, ўқитишнинг илғор тажрибалари ҳамда замонавий педагогик технологиялардан фойдаланган ҳолда фарзандларимизни кучли, билимли, доно ва, албатта, бахтли бўлишларига эришиш айтилган пайтда таълим соҳасида фаолият юритаётган ҳар бир педагогнинг бош мақсадига айланган. Жамиятимизда амалга оширилаётган ислоҳотларнинг асосий мақсади сиёсий ва иқтисодий соҳалар билан бир қаторда таълим тизимини тубдан ўзгартириш, уни замон талаби даражасига кўтариш учун “Кадрлар тайёрлаш миллий дастури”да таъкидланган: “инсон, унинг ҳар томонлама уйғун камол топиши ва фаровонлиги, шахс манфаатларини руёбга чиқаришнинг шароитларини ва таъсирчан механизмларини яратиш, эскирган тафаккур ва ижтимоий хулқ-атворнинг андозаларини ўзгартириш”, вазифаси қўйилган эди.

Маълумки, мамлакатимиз мустақиллиги миллий таълим соҳасида туб ислоҳотларни амалга ошириш учун замин яратди. Замонавий талаблар инobatга олинган ҳолда, педагог кадрларини қайта тайёрлаш йўналишлари бўйича қайта тайёрлаш ва малака оширишнинг ўқув дастурларини мунтазам такомиллаштириб бориш ишларини ташкил этиш бугунги куннинг долзарб вазифаларидан бири ҳисобланади.

Ўтган давр мобайнида мамлакатимизда ўсиб бораётган авлодни соғлом ва ҳар томонлама етук вояга етказиш, таълим-тарбия жараёнига самарали таълим ва тарбия шакллари ҳамда усулларини жорий этишга қаратилган мактабгача таълимнинг самарали тизимини ташкил этиш бўйича кенг кўламли ишлар амалга оширилиб келинмоқда. Шунингдек, мактабгача таълим тизимини тубдан такомиллаштириш, илғор хорижий тажрибаларни ҳисобга олган ҳолда сифатли таълим ва тарбия шакллари ҳамда усулларини амалиётга жорий этишга қаратилган мактабгача таълимнинг инновацион тизимини ташкил этиш бўйича кенг қамровли ислоҳотлар амалга оширилмоқда. Ўзбекистон Республикасининг “Мактабгача таълим ва тарбия тўғрисида”ги Қонуни, Ўзбекистон Республикаси мактабгача таълим тизимини 2030-йилгача ривожлантириш концепциясининг қабул қилиниши мактабгача таълим тизимини янада такомиллаштириш, моддий-техника базасини мустаҳкамлаш, мактабгача таълим муассасалари тармоғини кенгайтириш, малакали педагог кадрлар билан таъминлаш, болаларни мактаб таълимига тайёрлаш даражасини тубдан яхшилаш, таълим-тарбия жараёнига замонавий таълим дастурлари ва технологияларини татбиқ этиш, мактабгача ёшдаги болаларни ҳар томонлама интеллектуал, ахлоқий, эстетик ва жисмоний ривожланиши учун шарт-шароитларни тубдан яхшилаш, мактабгача таълим тизимида инновацияларни, шунингдек, энг илғор педагогик ва ахборот-коммуникация технологияларини татбиқ этиш устивор вазифа сифатида белгиланган.

Ўзбекистон Республикасининг жаҳон ҳамжамиятидаги ўрни, мавқеи, аҳамиятини белгиловчи ижтимоий омиллардан бири – маънавиятдир. Бу Ўзбек давлатчилигининг уч минг йиллик тарихидаги тараққиёт тажрибасида

тасдиқланган ва шу сабабли миллий мустақилликнинг илк йилларидаёқ маънавий қадриятлар масаласи, уларни тиклаш истиқлол даврининг долзарб эҳтиёжига айланди. Шу сабабли мактабгача таълим муассасасида олиб борилувчи маънавий-маърифий ишлар моҳиятини тўла очиб бериш учун “маънавият” ва “маърифат” тушунчаларининг луғавий маъноларини таҳлил этишни мақсадга мувофиқ деб ҳисоблаймиз. Маънавият сўзи – арабча “маънолар мажмуи” – кишиларнинг фалсафий, ҳуқуқий, илмий, бадиий, ахлоқий, диний тасаввурлари ва тушунчалари мажмуини англатади.

Мактабгача таълим муассасаларида эса, тарбия объекти алоҳида хусусиятларга эга. Улар – ижтимоий муносабатларга энди киришаётган, табиат, жамиятга, Ватанга, тарихга, ўз-ўзига муносабатлари тўлиқ анланмаган болалардир. Шу сабабли мактабгача таълим ташкилотларида “маънавий-маърифий ишлар тизими” ни мактабгача таълим ташкилотларида тарбиявий ишлар тизимининг ғоявий бойитилган синонимии сифатида тушуниш мумкин. Мактабгача таълим ташкилотларида маънавий-маърифий ишларнинг амалий-педагогик мақсади – бу мактабгача ёшдаги болаларда маънавий маданиятни шакллантиришдир. Маънавий-маърифий ишлар натижаси боланинг маънавий маданияти ва унинг таркибий қисмларига педагогик таъсирининг самарали етиб боришига боғлиқ. Мактабгача таълим ташкилотларида ўтказилаётган тарбиявий тадбирлар, мактабгача ёшдаги болаларни маънавий-ахлоқий қадриятлар руҳида тарбиялашда таълим-тарбия тизимининг муҳим қисмидир.

Мактабгача таълим ёшдаги болаларида маънавий маданиятни шакллантиришнинг амалий аҳволини ўрганиш бу соҳани такомиллаштириш учун бой имкониятлар мавжудлигини кўрсатади. Жумладан:

- маънавий-маърифий ишлар назарияси ва амалиёти орасидаги педагогик зиддиятни бартараф этиш;
- болалар бўш вақтини фойдали ташкил қилишга қаратилган ташкилотларнинг тарбиявий тадбирлари янги тизимини ишлаб чиқиш;
- тарбиячиларни маънавий-маърифий ишларнинг назарий ва услубий асослари билан қуроллантириш;
- болалар маънавиятига салбий таъсир кўрсатаётган омилларни зарарсизлантиришнинг маърифий чора-тадбирларини ишлаб чиқиш;
- мазкур йўналишда мактабгача таълим ташкилоларида ва оила, маҳалла ҳамкорлигининг самарадорлигини ошириш;
- маънавий-маърифий ишларда миллий маънавий қадриятлардан фойдаланишнинг илмий-услубий, ташкилий шарт-шароитларни таъминлаш.

Мактабгача таълим ташкилотларида манавият сабоқлари машғулотларини ташкил этиш ва ўтказишга оид касбий билим ва қўникмаларини малака талаблари асосида чуқурлаштириш, янгилаш ва таълим-тарбия жараёнида замонавий технологиялардан фойдаланиш лозим. Мактабгача таълим ташкилотларида манавият сабоқлари машғулотларида фасллар, байрам ва тадбирларга оид мусиқа асарлари устида ишлаш, байрам ва тадбирлар сценарийсини ишлаб чиқиш ва ўтказиш бўйича мусиқа раҳбари олдида турган вазифалар ҳамда уларга қўйиладиган талаблар ҳамда мактабгача таълим ташкилоларидаги эрталиклар ва байрамлар давлатимизнинг муҳим воқеалари билан боғлиқ тарзда ташкил этилади.

Давлатимиз байрамларидан ташқари мактабгача таълим ташкилотларида ҳайрлашув кечалари ҳам ташкил этилади. Бунда асосан, тайёрлов

Ватанамиз мустақиллигининг маънавий асосларини мустаҳкамлаш, миллий кадриятларимиз, анъана ва урф-одатларимизни асраб-авайлаш, халқимиз, айниқса, ёш авлод қалби ва онгига она юртга муҳаббат, истиқлолга садоқат туйғуларини чуқур синдириш масаласи бугунги кунда тобора долзарб аҳамият касб этмоқда. Мактабгача таълим ёшидаги болаларни юксак маънавий фазилатларини камол топтириш, миллий маънавиятини такомиллаштириш, бой маданий меросимиз, тарихий анъаналаримизга, умуминсоний кадриятларга ҳурмат, Ватанга муҳаббат, истиқлол ғояларига садоқат руҳида тарбиялаш мамлакатимизда амалга оширилаётган барча ислохотларнинг ҳал қилувчи омилидир. Мактабгача ёшдаги болаларни атроф-муҳит билан таништириш орқали улар томонидан ҳар томонлама билимларни эгаллаши, психик жараёнларнинг ривожланиши, қобилиятларини ўсиши, дунёқарашини шаклланиши, ахлоқий сифатлар, ижобий хулқ-атвор одатларини ўзлаштирилишига эришилади.

Мактабгача таълим тизими узлуксиз таълимнинг бирламчи, энг асосий бўғини дея эътироф этилди. Фарзандларининг етук ва баркамол шахс бўлиб вояга етишида боғча тарбияси қанчалик катта аҳамиятга эга эканини яққол англаган Президентимиз эса ушбу тармоқ ривожига кечиктириб бўлмас масала сифатида эътибор қаратмоқда. Хусусан, мамлакатимизда миллий генофондни мустаҳкамлаш, ёш авлодни етук кадрлар этиб тарбиялаш мақсадида, Президентимизнинг “Мактабгача таълим тизими бошқарувини тубдан такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида”ги тарихий фармони ҳамда “Ўзбекистон Республикаси Мактабгача таълим вазирлиги фаолиятини ташкил этиш тўғрисида”ги тарихий қарори қабул қилинди ва соҳада буткул янги тизим яратилди.

Миллий тарбиямиз, Унсур Ул Маолий Кайковус, Юсуф Хос Ҳожиб, Абу Райҳон Бериуний, Имом Бухорий, Алишер Навоий, Ҳусайн Воиз Кошифий, Абу Наср Фаробий, Абдулла Авлоний, Маҳмудхўжа Бехбудий, Абдурауф Фитрат каби улуғ мутафаккирларимизнинг маънавий-илмий меросига асосланган. Айни вақтда дунёнинг ривожланган давлатлари тажрибасида синовдан ўтган замонавий тарбия технологияларидан фойдаланиш замон билан ҳамнафаслигига хизмат қилади.

“... ҳамма нарса тарбияга боғлиқ. Тарбия ё ҳаёт, ё мамот, ё нажот, ё ҳалокат, ё саодат ё фалокат масаласидур”, деган эди миллий педагогикамизнинг буюк дарғаси Абдулла Авлоний. ана шу ҳикматга ҳамоҳанг бўлиб, унда фарзандларимизда миллий юксалишимиз учун энг зарур фазилатлар: Ватанга садоқат, тадбиркорлик, мафкуравий иммунитет, меҳр-оқибатлилик, масъулиятлилик, бағрикенглик, ҳуқуқий маданият, инновацион фикрлаш, меҳнатсеварлик болалиқдан бошлаб босқичма-босқич ривожлантириб борилади. Вояга етган ўғил-қизларимиз мустақил ҳаётга ана шу фазилатлари билан кириб борадилар. Бу фазилатлари уларнинг ўзларини ҳам, халқимизни ҳам бахтли, фаровон қилади.

Хулоса қилиб айтганда, юксак маънавиятли, соғлом ва бакуват ёшлар Ўзбекистонимиз келажагидир. Бундай авлодни тарбиялаб етиштириш эса тарбиячилар зиммасида. Бунинг масъулиятли томони шундаки, ёшларни юксак маънавиятли, комил инсонлар этиб тарбиялашдан ташқари, уларни дунёвий билимлар билан қуроллантиради, уларни ҳаётга тайёрлайди. Демак, Ватан келажаги, унинг равнақи тарбиячи-мураббийлар бераётган билимлар миқёси, мазмун-моҳияти ва ҳаётийлигига боғлиқ экан.